

ایران: کشتار بیش از ۱۰۰ نفر از معترضان با چراغ سبز مقام‌های بلندپایه به سرکوب شدید اعتراضات

سازمان عفو بین‌الملل در گزارشی اعلام کرده است که ویدئوهای تأییدشده، گفته‌های شاهدان عینی در داخل ایران و اطلاعات دریافتی از فعالان حقوق بشر در خارج کشور نشان می‌دهد که نیروهای امنیتی طی روندی غیرقانونی و هولناک دست به کشتار معترضان زده‌اند و با به کارگیری برخوردهای مرگبار و خارج از موازین قانونی به سرکوب اعتراضات عمده‌تاً مسالمت‌آمیزی پرداخته‌اند که در پی افزایش شدید قیمت بنزین در ۲۴ آبان در بیش از ۱۰۰ شهر در سرتاسر کشور شکل گرفته است.

بنا به گزارش‌های موثقی که عفو بین‌الملل دریافت کرده، دست کم ۱۰۶ معترض در ۲۱ شهر مختلف کشته شده‌اند. این سازمان بر این باور است که شمار واقعی جان‌باختگان ممکن است بسیار بیشتر باشد؛ برخی از گزارش‌ها شمار کشته‌شدگان را تا ۲۰۰ نفر برآورد کرده‌اند. رسانه‌های دولتی تنها به جان باختن تعدادی معدودی از معترضان و همچنین دست کم چهار نفر از نیروهای امنیتی، اشاره کرده‌اند.

ویدئوهای دریافتی نشان می‌دهد که نیروهای امنیتی برای متفرق کردن معترضان از سلاح گرم، ماشین‌های آب‌پاش و گاز اشک‌آور استفاده کرده و با باتوم به ضرب‌وشتم تظاهرکنندگان اقدام می‌کنند. تصاویر پوکه گلوله‌های شلیک‌شده که روی زمین افتاده و همچنین تلفات شدید نشان می‌دهد که نیروهای امنیتی اقدام به شلیک گلوله کرده‌اند.

فیلیپ لوتر، مدیر بخش پژوهش‌ها و امور حقوقی خاورمیانه و شمال آفریقا در سازمان عفو بین‌الملل، می‌گوید: «مقام‌ها و مسئولان ایران باید بی‌درنگ به این سرکوب وحشیانه و مرگبار خاتمه دهند و به جان انسان‌ها احترام بگذارند.»

به گفته او «تکرار و استمرار توسل به برخوردهای مرگبار با معترضان که رفتار مسالمت‌آمیز دارند، هم در جریان اعتراضات گسترده‌ی کنونی و هم در اعتراضات پیشین و همچنین بهره‌مندی نیروهای امنیتی مسئول کشتار از مصونیت ساختاری، به نگرانی‌های عمیق در این زمینه دامن می‌زند که استفاده‌ی عامدانه و مرگبار از سلاح‌های گرم برای سرکوب اعتراضات اکنون به خط مشی رسمی حکومت تبدیل شده است.»

مقام‌های بلندپایه‌ی حکومتی، از جمله رهبر ایران، سیدعلی خامنه‌ای، در اظهاراتی معترضان را «اشرار» خوانده و به نیروهای امنیتی برای سرکوب تظاهرات‌ها چراغ سبز نشان داده‌اند.

در چارچوب قوانین بین‌المللی، نیروهای امنیتی تنها در صورتی اجازه‌ی توسل به قوه قهریه و کشنده را دارند که چنین اقدامی برای دفع تهدیدات قریب‌الوقوع جانی یا صدمات جدی عاجل اکیداً اجتناب‌ناپذیر باشد.

عفو بین‌الملل همچنین مقام‌ها و مسئولان ایرانی را به رعایت حق آزادی تجمع مسالمت‌آمیز و آزادی بیان فراخوانده است؛ چنین اقدامی از جمله باید شامل برقرار کردن دوباره جریان اینترنت باشد که در راستای محدود کردن جریان اطلاع‌رسانی درباره‌ی سرکوب‌ها به خارج کشور، دسترسی به آن تقریباً به طور کامل قطع شده است.

صدها نفر از تظاهرکنندگان مسیره‌های تردد را با پارک کردن خودروهای خود به نشان اعتراض مسدود کرده‌اند. ویدئوهای تأییدشده‌ای که مورد بررسی عفو بین‌الملل قرار گرفته نشان می‌دهد که نیروهای پلیس ضدشورش شیشه‌های این خودروها را می‌شکنند، در حالی که رانندگان آن‌ها هنوز داخل خودروها هستند.

به علاوه، بنا به گزارش‌های شاهدان عینی و ویدئوهای تأییدشده از طرف عفو بین‌الملل، تک‌تیراندازها از بالای بام‌ها و در یک مورد از هلیکوپتر، به سمت جمعیت مردم شلیک کرده‌اند.

در حالی که به نظر می‌رسد اکثر تظاهرات‌ها مسالمت‌آمیز بوده‌اند، در بعضی موارد، با شدت گرفتن سرکوب‌ها از جانب نیروهای امنیتی، تعدادی از معترضان به سنگ‌پرانی، آتش زدن و تخریب بانک‌ها و حوزه‌های علمیه اقدام کرده‌اند.

فیلیپ لوتر می‌گوید: «حتی اگر اقلیتی از معترضان به خشونت دست زده باشند، مأموران پلیس همواره باید خویشتندارانه برخورد کنند و برای مقابله با خشونت‌هایی که با آن مواجه شده‌اند بیش از آن‌چه اکیداً ضروری، متناسب و قانونی است به زور متوسل نشوند. اعمال خشونت‌آمیز عده‌ای محدود توجیهی برای برخوردهای گسترده و غیرمسئولانه نیست.»

به گفته چندین شاهد عینی، نیروهای امنیتی جنازه‌ها و افراد زخمی را از خیابان‌ها و بیمارستان‌ها خارج کرده و با خود برده‌اند. مطابق روال‌های مسوبق به سابقه، نیروهای اطلاعاتی و امنیتی از تحویل جنازه‌های بسیاری از قربانیان به خانواده‌هایشان امتناع کرده و یا خانواده‌های قربانیان را وادار کرده‌اند که عزیزان‌شان را به سرعت و بدون کالبدشکافی مستقل برای تعیین علل و شرایط مرگ آنان دفن کنند. چنین اقداماتی مغایر با قوانین و موازین بین‌المللی در مورد تحقیق و تفحص در خصوص موارد غیرقانونی کشتار است.

به گزارش رسانه‌های حکومتی، از آغاز اعتراضات تا ۲۶ آبان، بیش از هزار نفر از معترضان بازداشت شده‌اند. از جمله‌ی بازداشت‌شدگان سپیده‌قلیان، فعال حقوق بشر، است که در ۲۶ آبان، به دنبال مشارکت مسالمت‌آمیز در اعتراضات و در دست گرفتن پلاکاردی در اعتراض به افزایش قیمت بنزین بازداشت شد. محل نگه‌داری او هنوز روشن نیست و با توجه به سابقه‌ی هولناک مسئولان حکومتی در شکنجه دادن مدافعان حقوق بشری که بازداشت شده‌اند، عفو بین‌الملل از آن بیم دارد که او نیز در معرض شکنجه و سایر رفتارهای بیرحمانه قرار گرفته باشد.

فیلیپ لوتر می‌گوید: «هرکسی که صرفاً به دلیل مشارکت مسالمت‌آمیز در اعتراضات، ابراز حمایت از این اعتراضات، یا انتقاد از مقام‌ها و مسئولان بازداشت شده باید بی‌درنگ و بدون قیدوشرط آزاد شود و همه بازداشت‌شدگان باید از شکنجه و سایر بدرفتاری‌ها مصون باشند.»

عفو بین‌الملل از جامعه‌ی جهانی، از جمله سازمان ملل و اتحادیه‌ی اروپا، خواسته است تا مقام‌ها و مسئولان ایران را وادار کنند در قبال موارد غیرقانونی کشتار و سرکوب و سلب خشونت‌بار حق آزادی بیان و تجمع مسالمت‌آمیز پاسخگو باشند.

مسدود کردن دسترسی به اینترنت

۲۵ آبان، با گذشت کمتر یک روز از آغاز اعتراضات، مسئولان به قطع تقریباً کامل دسترسی به اینترنت اقدام کردند که همچنان ادامه دارد؛ در نتیجه، تقریباً تمام راه‌های ارتباطی اینترنتی برای مردم داخل کشور قطع شده است. قطع کامل جریان اطلاع‌رسانی یک اقدام عامدانه از جانب مقام‌ها و مسئولان برای بازداشتن مردم از به اشتراک گذاشتن و هم‌رسانی تصاویر و ویدئوهایی است که از برخوردهای مرگبار نیروهای امنیتی ثبت شده است.

به گزارش سازمان مردم‌نهاد «نت‌بلاکس»، از زمان آغاز اعتراضات، ارتباط اینترنتی ایران با دنیای خارج به ۴ درصد سطح عادی کاهش یافته است. جریان اینترنت در تمام شبکه‌های تلفن همراه قطع شده، دسترسی به اینترنت در سطح کشور تقریباً به کلی مسدود شده، و ارتباط از راه دور تقریباً به صفر رسیده است، هرچند که برخی از کاربران در عین حال توانسته‌اند با استفاده از فیلترشکن یا دیگر وسیله‌ها به اینترنت دسترسی پیدا کنند.

فیلیپ لوتر می‌گوید: «مسدود کردن ارتباطات اینترنتی تهاجمی سازمان‌یافته به حق آزادی بیان است، و نشان می‌دهد که مقام‌ها و مسئولان در صدد پنهان‌کاری اند. مقام‌ها و مسئولان ایرانی باید بی‌درنگ تمام محدودیت‌ها برای دسترسی به اینترنت و شبکه‌های اجتماعی را لغو کنند و امکان هم‌رسانی اطلاعات و ابراز آزادانه‌ی عقاید را برای مردم فراهم آورند.»

سرکوب سازمان‌یافته و هماهنگ‌شده

شماری از مسئولان حکومتی از جمله رهبر ایران، رئیس‌جمهور و رئیس قوه‌ی قضائیه تصویری به شدت منفی از معترضان ترسیم کرده و هشدار داده‌اند که نیروهای امنیتی به شیوه‌ی قهرآمیز با معترضان مقابله خواهند کرد.

۲۵ آبان، به رغم انتشار گزارش‌های فزاینده از جان باختن معترضان، وزیر کشور ایران اعلام کرد که مقام‌ها و مسئولان بیش از این در برخورد با معترضان «مدارا» و «خویشتن‌داری» نخواهند کرد.

رهبر ایران نیز در سخنرانی خود در ۲۶ آبان معترضان را «اشراری» خواند که به تحریک عوامل ضدانقلاب و دشمنان خارجی دست به خشونت می‌زنند. او خطاب به نیروهای امنیتی اعلام کرد که برای پایان دادن به اعتراضات «به وظایف خود عمل کنند»، که عملاً به معنی اعلام موافقت با استمرار برخوردهای وحشیانه بود.

نهادهای قضایی و امنیتی نیز با ارسال پیامک‌های انبوه به مردم هشدار داده‌اند که از شرکت در «تجمعات غیرقانونی» اجتناب کنند وگرنه با آنان برخورد قانونی خواهد شد.

فیلیپ لوتر می‌گوید: «مقام‌ها و مسئولان ایرانی، به جای چراغ سبز نشان دادن برای برخورد بی‌رحمانه، باید با کنترل نیروهای امنیتی تحت امر خود از خون‌ریزی بیشتر جلوگیری کنند. روال مدید مصونیت از مجازات در قبال اقدامات غیرقانونی برای به قتل رساندن یا مصدوم کردن اشخاص قطعاً ادامه خواهد یافت، مگر آن که تحقیقات

مستقل و بی‌طرفانه‌ای در مورد تمام مظنونان به استفاده‌ی خودسرانه و خشونت‌بار از زور انجام شود، و کسانی که مرتکب این‌گونه جرایم و قانون‌شکنی‌های شنیع شده‌اند مورد پی‌گرد قانونی قرار گیرند.»

به گفته‌ی او، «سازمان ملل و دولت‌های عضو آن باید این سرکوب‌های خونین در ایران را علناً محکوم کنند و مقام‌ها و مسئولان ایران را زیر فشار بگذارند تا امکان دسترسی ناظران مستقل حقوق بشری به بیمارستان و بازداشتگاه‌های داخل کشور را فراهم آورند، به قطع جریان اینترنت خاتمه دهند، و با دعوت از نمایندگان انتصابی سازمان ملل برای بازدید از کشور امکان بررسی و کشف حقایق را برای آنان مهیا کنند.»

پیشینه

اعتراضات اخیر در ۲۴ آبان و در پی اعلام ناگهانی تصمیم دولت برای افزایش قیمت بنزین آغاز شد، تصمیمی که تأثیر مخربی بر مردم، که پیشاپیش با مشکلات ناشی از بحران اقتصادی کشور دست به گریبان بوده‌اند، خواهد گذاشت. برخی از تظاهرکنندگان شعارهایی در حمایت از دگرگونی اساسی نظام سیاسی کشور سر داده و برخی نیز تصاویر رهبر فعلی و رهبر سابق کشور را آتش زده‌اند.

۱۰۶ نفری که بنا به گزارش‌های دریافتی عفو بین‌الملل در جریان این اعتراضات جان باخته‌اند، در فهرست زیر بر حسب شهر و استان دسته‌بندی شده‌اند. مبنای اطلاعات این سازمان گزارش‌هایی است که از طریق گفت‌وگو با روزنامه‌نگاران و فعالان حقوق بشری که در گردآوری گزارش‌ها نقش داشته‌اند، از اعتبار و اتکاپذیری آن‌ها کسب اطمینان کرده است. عفو بین‌الملل متعاقباً اطلاعات دریافتی از منابع مختلف را مورد تطبیق قرار داده است.

۱. آبادان، استان خوزستان: ۲ نفر

۲. اسلامشهر، استان تهران: ۱ نفر

۳. اصفهان، استان اصفهان: ۱ نفر

۴. اهواز، استان خوزستان: ۲ نفر

۵. بندر ماهشهر و حومه، استان خوزستان: ۱۴ نفر

۶. بوکان، استان آذربایجان غربی: ۴ نفر

۷. بومهن، استان تهران: ۲ نفر

۸. بهبهان، استان خوزستان: ۸ نفر

۹. تهران، استان تهران: ۱ نفر
۱۰. جوانرود، استان کرمانشاه: ۱۴ نفر
۱۱. خرمشهر، استان خوزستان: ۳ نفر
۱۲. رامهرمز، استان خوزستان: ۶ نفر
۱۳. رباط کریم، استان تهران: ۴ نفر
۱۴. سنندج، استان کردستان: ۱ نفر
۱۵. سیرجان، استان کرمان: ۱ نفر
۱۶. شهریار، استان تهران: ۱ نفر
۱۷. شیراز، استان فارس: ۶ نفر
۱۸. صدرا، استان فارس: ۶ نفر
۱۹. کرج، استان البرز: ۴ نفر
۲۰. کرمانشاه، استان کرمانشاه: ۱۶ نفر
۲۱. مریوان، استان کردستان: ۹ نفر

عفو بین‌الملل به ارزیابی گزارش‌های دیگر از کشتار معترضان در سرتاسر ایران ادامه می‌دهد.